

НЕЙМОВІРНІ ІСТОРІЇ ПРО ПОЧУТТЯ, ЩО ПРОЙШЛИ ВИПРОБУВАННЯ ЧАСОМ, ВІДСТАННЮ І СТРАЖДАННЯМИ

Олександр ГРІНКА

БУДЬ-ЯКА ВІЙНА завжди приносила біль, горе і муки. Але в кожній війні, як це не парадоксально, завжди знаходилося місце світлим почуттям і коханням, зокрема. Хтось проніс його, чекаючи з фронту Другої світової чоловіка чи нареченого, хтось знайшов сили підняти на ноги...безногих і безрукіх коханих вже після війни. Тоді в одній країні це ще розуміли і приклонялись перед сильними жінками. Але мало хто розумів жінок, які закохувалися у солдат ворожої країни, або радянських військових, які дозволяли собі почуття до німок чи австрійок. Таке кохання було приречене на публічний осуд, звинувачення у зраді або фізичну розправу. Але попри все і такі пари вишукували шляхи бути щасливими.

Пензель для безрукого

Олександр РУДЕНКО із Великої Писарівки згадував, як у їхньому селищі жили Петро та Марія, які кохали одне одного ще зі школи. Під час окупації Марію мали вивезти на примусові роботи до Німеччини. Вже відправили навіть на збірний пункт. Хлопець хотів викупити Марію у поліцаїв, а коли не вдалося, вирішив сам поїхати разом із нею.

Їхали до Німеччини довгі три місяці і не знали, що через два тижні їхнє селище звільнять від фашистів. Пощастило молодій

смерть. Це – дар небес, подарунок Господа, воно – безсмертне», - часто повторював Петро своїм односельцям.

У Липоводолинському районі про сім'ю МЕЛЬНИКІВ знають, напевно, всі. А главою сімейства, Василем МЕЛЬНИКОМ, що пішов з життя 34 роки тому, захоплюються і зараз. Він був першим женихом у своєму с. Беев-Комуна. Тоді і уявити ніхто не міг, що повернеться він додому без обох рук, втратить одне око, слух і буде увесь у шрамах.

Пройшовши навчання в школі саперів, Василь потрапив на фронт. У травні 1944 р. біля Ленінграда сталася трагедія. Під час розмінування в його руках вибухнула міна. Солдат опинився в кроці від смерті. Але лежачи на операційному столі, він встиг тільки запитати: «Лікарю, я зможу малювати?» Без малювання він не мислив свого життя.

Через півроку, виснажений операціями і госпіталями, Василь Мельник у супроводі санітарки повернувся додому. Треба було жити далі, починати все спочатку. Саме на цьому наголошувала його односельчанка Надія – їй Василь подобався ще до війни. Саме вона переконала його, що він знову радітиме, працюватиме, любитиме. Побачивши його пораненим, вона не злякалася – навпаки, ще додалися сили і упевненість у почуттях. А через деякий час вони одружилися. Спочатку Надя годувала чоловіка з ложки, а потім почала винаходити пристро-

ВІЙНА І

ФОТО ІЗ АРХІВУ

▲ АВТОПОРТРЕТ МЕЛЬНИКА. Ось таким себе бачив Василь Андрійович

вати на військовий завод, де, як розповідали, багато людей гинуло від бомбардувань американської армії. Завезли їх працювати на фермера, який тримав стадо корів. Українці їх годували, доїли, чистили хліви, допомагали по господарству. Жили в одній кімнаті, бо сказали, що заручені. Звільнили їх вже американці, і молоді невдовзі повернулися в Україну. Вже вдома вони побралися і прожили щасливе життя.

«Ніяка війна і труднощі нас не розлучили, бо справжнє кохання сильніше за розлуки, сильніше за

себе обслуговувати. На кукси рук надівала самостійно зшиті ремені, в які можна було вставляти ложки, вилки, гребінці. Були і «знаряддя праці» - пристосування для коси, вил, сокири.

А з часом дружина повернула чоловікові і жагу до малювання. На куксу руки вона ременем закріплювала пензля і вмокала його у фарбу. Перші лінії виходили кострубатими, незграбними, але він не здавався...

За свій творчий шлях Василь намалював більше двох тисяч картин, і ні в одній з них немає печалі

ми фарбами. Він любив зображувати природу, квіти, людей. Любив малювати місцеві пейзажі. У нього добре виходили репродукції відомих картин. Захоплювався написанням портретів родичів, друзів, автопортретів. Зустрічалися портрети Тараса ШЕВЧЕНКА різних років. Більшість своїх картин він дарував знайомим і друзям. Будинки багатьох жителів Липоводолинського і інших районів нашої області прикрашають сільські пейзажі, натюрморти, репродукції картин відомих художників, написані Василем Мельником. Деякі його полотна потрапили в музей, деякі прикрашають сільські будинки культури, школи.

У Василя і Надії народилися донька і троє синів. У 2004 р. за ініціативою внучки художника Вікторії частина картин, що збереглися, була представлена на Покровском ярмарку в Сумах.

Під час Другої світової війни у солдат ворожої армії закохувалися як радянські, так і німецькі жінки. Втім, певні відмінності у ставленні до таких романів були у керівництва двох тоталітарних режимів. Якщо німецькі офіцери за певних обставин могли отримати дозвіл на одруження зі слов'янкою (а щодо представниць германських народностей перепон взагалі не було), то радянським шлюби з німкенями були категорично заборонені. Більше того: на тих, хто порушував ці заборони, чекали осуд чи різного роду покарання, аж до фізичного знищення за звинуваченням у зраді.

У постанові Військової ради 4-го Українського фронту від 12 квітня 1945 р. йшлося: «Пояснити всім офіцерам і всьому особовому складу військ фронту, що шлюб з жінками-іноземками є незаконним

Радянських військових за зв'язки з іноземками могли піддати військовому трибуналу, офіцерським судам честі, понизити у званні, запроторити до в'язниці та виключити з лав ВКП(б)

КОХАННЯ

ФОТО ІЗ АРХІВУ

БЕРЛІНСЬКІ МОТИВИ. Американські солдати з німкенями. На задньому плані - радянські офіцери. Берлін, 1945 р.

ФОТО ІЗ АРХІВУ

ПЕРЕМОЖНІ НАСТРОЇ. Радянські офіцери знайомляться з берлінськими дівчатами. 1945 р.

німецькі дівчата та, як і його Ліза, махали білими хустинками своїм від'їжджаючим чоловікам. Іван у душі розумів, що більше ніколи не побачить кохану, як і решта офіцерів, що мали необережність закохатись у німецьких дівчат, та все ж сподівався на диво – і воно сталося. Вже сивим дідусем Іван відшукав свою Лізу в далекому Люксембурзі й одружився. Весілля зіграли 2008 р. в Сибіру, де жив наречений.

Сумчанин Микола Олійник розповів про долю його двоюрідної сестри Віри, яку в 17 років вивезли на примусові роботи до Німеччини і яка там знайшла свого майбутнього чоловіка. «Моя мати розповідала, що вона добре пам'ятала, як одного весняного ранку 1943 р. сестру з багатьма сумчанам колоною провели на залізничний вокзал, посадили в вагони і відправили до Німеччини. Довго про її долю ніхто не знав. Лише після війни стали відомі подробиці її життя. Виявилось, що після прибуття до Німеччини вона потрапила в родину до посивілого німця. Займалася там хатньою роботою, поралася з худобою».

Якось господар дізнався, що Віра вміє вишивати, і попросив її вишити картину. Коли вона закінчила роботу, він оторопів від побаченого. Вишивка так вразила його, що він заявив, що віднині Віра не буде займатися важкою роботою і стане ледь не членом їх родини. І він свого слова дотримався. Коли Радянська армія вже була недалеко від їх домівки, господар з родиною зуміли перебраться на

мадянами відомий – шлюб потрібно зареєструвати в радянських органах ЗАЦС (запис актів цивільного стану. – Ред.). Всі інші реєстрації, крім ЗАЦС, є недійсним і радянськими законами не визнаються. Що більше, укладення шлюбу з іноземкою і реєстрація цього шлюбу в установах іноземних держав є серйозним злочином з боку військовослужбовців. Відповідні шлюби ведуть до того, що наші офіцери потрапляють до лап ворога і скоюють злочини перед радянською Батьківщиною – СРСР...».

Інтернаціональні пари знали, що рано чи пізно їм доведеться розлучитися через демобілізацію чоловіка та його від'їзд до СРСР, але це їх не зупиняло. Знав про це і колишній комендант німецького містечка Геєроде Іван БИВШИХ, повертаючись до Радянського Союзу. Він помітив тоді, що окрім його коханої Елізабет ВАЛЬДГЕЙМ на пероні стояли інші

небагато треба, щоб купити жіноче серце, що вирросло серед грубості і байдужості до своєї жіночої статі... Це наша дорога розплата за нікчемне погане виховання молоді, за хамську образу виховання дівчини, за нехтування жіночої природи, за неповагу до її, за грубість, за позбавлення смаку мод, елегантності...»

Зі щоденника Олександра Довженка
про причини романів українських
жінок з німцями

лася під впливом британців. Вийшла з собою і Віру. Саме на новому місці вона познайомилась з колишнім підводником німецької армії - Вільгельмом, покохали один одного і невдовзі зіграли весілля. Разом вони виховали двох синів.

Вже далеко після війни, в 70-ті роки, Віра вперше приїхала зі своїм чоловіком до Сум. Рідні, звісно, були дуже вражені чоловіком, але на диво тепло прийняли його. Особливо всіх вразила його працелюбність. Вони довго згадували випадок, коли Вільгельм в районі вул. Харківської побачив занедбаний і майже зруйнований громадський туалет. Він так обурився, що за два дні на тому місці збудував новий туалет.

«Німецькі гості невдовзі поїхали додому, – додав Микола. – А декого з нашої рідні почали тягати по КДБ...»